

HENRYK KODŹ

~~INFORMATOR-PRZEWODNIK~~

INFORMATOR-PRZEWODNIK

PO AUGUSTOWIE i OKOLICY

WYD. STAR. POLSK. TOW. KRAJOZN. ODDZ. w AUGUSTOWIE.
NAKŁADEM MAGISTRATU M. AUGUSTOWA.

HENRYK KODŹ

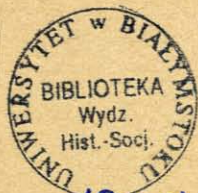
INFORMATOR-PRZEWODNIK PO AUGUSTOWIE i OKOLICY

WYD. STAR. POLSK. TOW. KRAJOZN. ODDZ. w AUGUSTOWIE.
NAKŁADEM MAGISTRATU M. AUGUSTOWA.

1 9 3 3

Cena 1 zł.

OD AUTORA.

Oddając do użytku szerokiej rzeszy turystów i wycieczkowiczów swój informator wypełniam w ten sposób lukę, która coraz bardziej daje się odczuwać w miarę jak wzmożony ruch turystyczny ogarnia zapomniany dotychczas, a przepiękny szlak wodny jezior augustowskich.

Jest to skromny informator pisany w celu zorientowania się w miejscowościach zwiedzanych przez turystów, z myślą by wskazać kierunek wycieczek oraz poinformować obcego na terenie augustowskim przybysza o potrzebnych dlań sprawach.

Natomiast, ktoby szukał w nim śladu prac naukowych przyrodniczych, lub geograficznych spostrzeżeń, spotka się z zawodem, gdyż co innego miałem na celu.

Mianowicie wzmożony ruch turystyczny ludzi przyjeżdżających na całe lato, lub na kilka dni celem wypoczynku i nasylenia się cudami przyrody augustowskiej, spowodował chęć udania możliwości przyjezdnym małego informatora, w którym znajdą potrzebne sobie wiadomości o szlakach przeróżnych wycieczek pieszych, kołowych i wodnych (statkiem czy kajakiem) oraz garść informacji o mieście i adresów potrzebnych w różnych wypadkach życia ludziom nieobeznanim z terenem.

Sądzę, że dla takich potrzeb mój informator będzie służył, uczciwie spełniając swoją rolę.

Ze swej strony będą niezmiennie zaobowiązany w stosunku do tych Osób, które zechcą sprostować błędy, lub wypełnić luki, jakie bezwarunkowo w mej pracy mogą istnieć, iżby drugie wydanie informatora, mogłoby być obszerniejsze, a tem samem spełnić lepiej swoją rolę. Uprzejmie proszę o łaskawe nadesłanie swoich spostrzeżeń pod adresem: Augustów, Krakowska 3. H. Kodź.

Miasto Augustów *(szkie historyczny)*.

Królewskie miasto Augustów zostało założone w r. 1561 przez ostatniego z Jagiellonów i nosi herb w postaci monogramu liter S. A. (Sigismundus Augustus) ozdobiony królewską koroną. Po bokach monogramu widnieją litery P. R. co jedni tłumaczą jako „Poloniae Rex” inni jako „Pro Rege”.

W miejscu, gdzie obecnie wznosi się miasto istniała przed rokiem 1561 wieś królewska Knyszyn, w odległości zaś w promieniu kilkukilom. leżały gajówki królewskie: Żarnowo, Biernatki, Turówka, Orzechówka i Białobrzegi.

Dziś gajówki te przekształciły się na przedmieścia, za wyjątkiem Orzechówki, która zniknęła.

Zygmunt August nadał w tymże roku prawo magdeburskie nowemu miastu. Przywilej brzmi jak następuje:

— „Z rozkazania naszego poczoto miasto zaditi u wołosti naszej knyszynskoj, nad rekoju Metoju, przy hranicy pruskoj, ktorae się przywajet Aukustowo. Dajem z łaski naszeje hospodarskoje miestu i wsim poddanym w niem obywatjuszczym, prawo niemiec-koe majborskoje, ktoroho mieszczanie we wsich artykułach i członkach. temu prawu należących, używali, im sia suditi i raditi w rzeczach wielkich i małych sami mieży soboju i z hostiami przyjezzemi, zawždy i na potomnyje czasy nie pered nikim innym, adno

przed wojtem, albo letwojtem sprawowati sia majut. Dajem miestu wahu, jatki miasnyje i jatki piekarskiye, sohonyje, szewckie i postryhacznyje, wsi pozytki i wolnosti, jako sia obyczaj takowych pozytkow w mieście wilenskom zachowywajet. Nadto też ustanowlijeśmo jarmarłki: na dzień światoho Pietra, a druhoj na nowoj leto, kotorych mieszczenie używali i wsiakimi rocznie i towary bez płacenia myt, tarhowali majut dobrowolnie do diesiati let, a hdy onyje wyjdiet, toldy tolko jarmarłk na św. Pietra wolnyj od płacenia wsich myt wiecznie ku pozytku miasta zostajetsia. Tamże ustanowlajem 2 torhi: w sobotu na pierwszym rynku, a w czetwierh na nowym rynku. Wolnost też łowienia ryb w oзерze Miecku i w rzece, aż do sieła Mietty kryhami, zabrodniami, udami mieti majut“.

Następnie w r. 1564 nadaje król nowy przywilej, mocą którego nadaje miastu grunta, za które mieszczenie płacić mają czynsz zwykły i po 6 gr. plebanowi, dziesięcina natomiast została zniesiona.

Trzeci przywilej dotyczy prawa pobierania opłat na rzecz miasta z mostowego myta.

Zapalony myśliwy—król często odwiedzał nowo założone miasto, troszcząc się o rozwój osiedla, noszącego jego imię. Rychła jednak śmierć i ostatnie lata życia, pełne trosk o całość wielkiego zjednoczonego państwa pozbawiło miasto dalszych dobrodziejstw.

Wojny szwedzkie zniszczyły królewskie miasto Augustów zupełnie i Jan Kazimierz w r. 1658 przywilejem z dnia 15 sierpnia znowu je odbudował.

Jako materiał do budowy domów używano wyłącznie drzewa.

Starosta augustowski Karwowski w r. 1775 płacił kwartę w wysokości 3003 złp., 5 gr. i 2 szel.

Do roku 1775 obywatelami miasta byli wyłącznie chrześcijanie.

Królestwo Kongresowe czyni z Augustowszczyzny województwo reskryptem z r. 1816 z siedzibą władz w Łomży.

W r. 1820 rozpoczęto budowę kanału Augustowskiego i ukończono w r. 1839.

W r. 1837 przemianowano województwo augustowskie na gubernję augustowską, siedzibą władz gubernjalnych zostały Suwałki.

W r. 1846 zbudowano kościół murowany, lecz ponieważ okazał się za mały rozebrano go i w r. 1905 zbudowano powtórnie staraniem ks. kan. Nowickiego. Kościół ten istnieje dotychczas.

Po roku 1863 skasowano gubernję augustowską i utworzono powiat augustowski o granicach odpowiadających dzisiejszym.

W wojnie światowej Augustów poniósł olbrzymie straty, prawie połowę miasta zniszczył pożar, ludność częściowo ewakuowano. Przez kilka lat rządy w Augustowie sprawowali Niemcy, dewastując puszcze.

W r. 1919 witał Augustów wojsko polskie, wśród którego wielu miał synów. 41 pułk piech. (Suwalski) stacjonowany obecnie w Suwałkach nadał Miastu swą Odznakę Honorową Pułku, jako miastu, synowie którego zwartą masą walczyli w tym Pułku o niepodległość Ojczyzny. W r. 1922 uległ znów Augustów

znacznemu pożarowi, lecz już w r. 1924 ślady zniszczenia zostały zatarte. Miasto się odbudowało i zaczęło się rozwijać.

Od r. 1927 w szybkim tempie posuwa się rozbudowa miasta. Wybrukowano szereg ulic, ułożono betonowe chodniki, zbudowano kosztem około 800,000 zł. gmach Seminarjum Nauczycielskiego, następnie kosztem przeszło 1,000,000 zł. gmach szkoły powszechnej przy ul. 11 Listopada, wzniesiono nowy most na rzece Netcie, przebudowano i urządzono nowocześnie budynek rzeźni miejskiej, estetycznie ogrodzono ogród miejski im. Żwirki i Wigury, oraz wykonano roboty ziemne pod budowę wielkiego stadionu sportowego nad jeziorem Necko.

Kanał Augustowski.

Inicjatorem budowy kanału był minister Królestwa Kongresowego Franciszek Ksawery Lubecki. Roboty rozpoczął w r. 1824 korpus inżynierji pod kierownictwem ~~gen.~~ Prądzyńskiego. Trwały te roboty do r. 1830 i zostały przerwane z powodu wybuchu Powstania Listopadowego. Gen. Prądzyński wraz z robotnikami i żołnierzami zajętymi przy budowie wyruszył na powstanie. Zasłynęła wtedy konnica augustowska w bitwie pod Długosiodłem.

Po upadku powstania, w r. 1833 prowadzono dalej budowę kanału kosztem Banku Polskiego, pod kierownictwem gen. Maletskiego (w Zarządzie Dróg Wodnych w Augustowie istnieje cały szereg ciekawych planów z tych czasów). Budowę ukończono w r. 1839. Ogólny koszt robót wyniósł 2,048,429 rubli nie licząc drewna z lasów rządowych i opłaty inżynierów, pobierających uposażenie ze skarbu państwa.

Przy robocie kanału zatrudniono szereg przybyśców z innych okolic, którzy osiedli w nowych wsiach nad kanałem. Wsi takich istnieje kilkanaście.

Obecnie długość kanału (nurt) wynosi 97,4 klm., szerokość 14 metrów, głębokość (teoretyczna) 1.80 mtr.

Kanał łączy szereg jezior i korzysta z takowych, gdyż stanowią jego naturalne przedłużenie oraz za-

silają go wodą, również w skład tej drogi wodnej wchodzi rzeki Czarna Hańcza i Biebrza.

Na całej trasie istnieje 18 śluz. W tej liczbie jedna dwukomorowa (Poniewo) i jedna trójkomorowa (Niemnowo).

Wododział znajduje się w odległości około 18 klm. od Augustowa, gdzie leży jez. Serwy, główny rezerwuár, zasilający kanał w wodę.

Stąd w kierunku Niemna spadek wynosi 30,2 mstr., (11 śluz) w kierunku Biebrzy 11,9 mtr. (7 śluz). Oprócz Serw zasila kanał wodą jez. Sajno we wsi Białobrzegi, gdzie znajduje się upust.

Brzegi kanału od Augustowa w kierunku Biebrzy są niskie i bagniste (torfiaste) w kierunku Niemna natomiast suche i wysokie.

Komory śluzowe mają 43 m. długości i 6 m. szerokości. Przez śluzę istnieje 8 mostów podnoszonych.

Kanał nadaje się w obecnym stanie jedynie do spławu drewna. Transport drewna trwa około 6 tygodni wzdłuż całej trasy. Podczas okresu nawigacji (około 8 miesięcy) można przeprowadzić około 300,000 m³ drewna.

Puszcza Augustowska.

Puszcza Augustowska obejmuje teren pomiędzy rzeką Biebrzą a linią Suwałki—Sejny. Obecnie teren ten stanowi przestrzeń 107,653 ha i jest resztą kolosalnego obszaru lasów niegdyś ciągnących się nieprzerwanie od Mazowsza ku Białowieży.

Pod względem administracyjnym puszcza jest dziś podzielona na 12 nadleśnictw państwowych, podległych Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach. Nadleśnictwa noszą nazwy: Białobrzeckie, Podmiejskie, Serwskie, Szczebro-Olszańskie, Suwalskie, Kraśniańskie, Krasnopolskie, Pomorskie, Kurjańskie, Hańczańskie, Augustowskie i Dowspużdzkie.

Pod względem florystycznym puszcza stanowi ciekawy przedmiot badań dla przyrodników. Monografia, wyczerpująca to zagadnienie, nie jest dotychczas przez nikogo opracowana.

Teren puszczy należy do wschodniej części pojezierza mazurskiego.

W okresie lodowca wody górnego Niemna spływały doliną Czarnej Hańcy, Netty, Biebrzy i Narwi do Wisły, stąd powstały obecne bagna nad Biebrzą, oraz w większych wklęsłościach, wyżłobionych przez tenże lodowiec powstały liczne jeziora. Liczne moreny nadały całemu terenowi puszczy falisty kształt powierzchni, z usianymi gęsto głazami granitowymi, oraz żwirem i polami piaszczystymi.

Cechy klimatyczne puszczy są następujące: — amplituda roczna wynosi 23,7 temperatura m. stycznia — 5,5; m. lipca 18,2. Przeciętna roczna temperatura wynosi około 6° C. W porównaniu z wschodnimi obszarami Puszczy Białowieskiej, lub terenami nad Prypecią, obszar puszczy Augustowskiej wygrywa — gdyż ma wyższą temperaturę (Nad Prypecią 5,5 C).

Opady atmosferyczne są większe niż nad Prypecią, jednakowoż ulegają dość znacznym wahaniom z powodu niestałości wiatrów zachodnich (od Atlantyku).

Drzewostan puszczy (sosna i świerk) w obecnym czasie zmienia się w swej strukturze, ze względu na zmiany zachodzące w warunkach siedliskowych. Przeważa sosna, zajmująca obecnie największe obszary puszczy, gdyż warunki edaficzne, terenów na których rośnie nie sprzyjają rośnięciu w tych miejscach innych drzewostanów. Sosna zaś dzięki swemu systemowi korzeniowemu i należąc w dodatku do gatunku roślin grzybożywnych ma możliwość vegetacji na jałowych, piaszczystych terenach. —

Pobyty w mieście.

Obowiązkiem każdego turysty jest zaraz po przyjeździe zameldować się w miejscowym Magistracie (pl. Piłsudskiego). Biuro meldunkowe jest czynne codziennie od godz. 8 do 14-tej.

Od stacji kolejowej do centrum miasta jest około 3 klm. Dojazd dorozką (taksa 1,50 zł. od osoby).

Postój autobusów na Placu Piłsudskiego, skąd codzienne odchodzą autobusy do Suwałk, Grodna, Łomży i Białegostoku przez Rajgród i Grajewo. Dwie spółdzielnie autobusowe obsługują codzienną komunikację i wydzierżawiają za opłatą umówioną autobusy na bliższe i dalsze wycieczki (patrz informator adresowy).

Śniadania, obiady i kolacje wydają 1) Bufet przy Klubie Wioślarskim (Pl. Piłsudskiego Nr. 10) i Restauracja L. Maszewskiej (Pl. Piłsudskiego Nr. 12) jednocześnie można otrzymać wszelkie wyroby cukiernicze w Cukierni A. Kellertowej (Pl. Piłsudskiego Nr. 15).

Nabiał codziennie w godzinach rannych sprzedają gospodynie wiejskie na Placu Piłsudskiego od strony Magistratu, lub też (lepszą jakość) w mleczarni spółdzielczej przy ul. Zygmuntowskiej Nr. 44. Pieczywo można otrzymać codziennie świeże w piekarni A. Solinki (Pl. Piłsudskiego Nr. 2) oraz w piekarni tureckiej przy ulicy 3 Maja Nr. 65.

Widoki okolic Augustowa, znaczki pocztowe i

inne artykuły piśmienne nabywać należy w Spółdzielni „Dom Nauczycielski” Pl. Piłsudskiego 43 lub w księgarni A. Krzywińskiego 3 Maja Nr. 59 gdzie można również nabyć codziennie czasopisma.

Przybory fotograficzne sprzedają zakłady elektro-techniczne „Energjos” i „Progress” Plac Piłsudskiego. Prace amatorskie wyk. Zakład J. Rotsztejn Pl. Piłsudskiego 16.

Sprawy związane z wynajęciem statków na wycieczki po jeziorach załatwia Urząd Dróg Wodnych przy ul. 29 Listopada Nr. 1 oraz prywatny przedsiębiorca M. Konecko ul. Ks. Skorupki 33.

Hotele są następujące: „Warszawski” — Pl. Piłsudskiego Nr. 15 „Pokoje umeblowane”—Plac Piłsudskiego Nr. 24 „Pokoje umeblowane” 3 Maja Nr. 25 i „Hotel Polski” ul. Kilińskiego 11.

Wszelkie artykuły żywnościowe można nabywać w „Domu Nauczycielskim” Pl. Piłsudskiego 43. Wędłarnie mieszczą się przy ul. 3 Maja.

Chcący wypożyczać książki beletrystyczne i naukowe mogą takowe mieć w Bibliotece Publicznej Związku Nauczycielstwa Polskiego Pl. Piłsudskiego 43. Opłata wynosi 80 gr. za I tom miesięcznie. Za każdy następny dopłaca się miesięcznie 30 gr. Młodzież uczęszczająca do szkół otrzymuje z wypożyczalni książki przy zastosowaniu odpowiedniej zniżki. Kaucja wynosi 5 zł. od tomu.

Pocztą i telegraf mieszczą się przy ul. Gen. Prądzyńskiego za ogrodem „im. Żwirki i Wigury”.

Sprawy wchodzące w zakres bankowości załatwia „Bank Spółdzielczy” Pl. Piłsudskiego 43 (I piętro).

Apteki Augustów posiada dwie. Jedna mag. Stankiewicza, (Pl. Piłsudskiego) druga mag. Worotyńskiego (3 Maja) (Wykaz lekarzy i adresy na str. 38).

Kort tenisowy Klubu Wioślarskiego mieści się w ogrodzie im. Żwirki i Wigury).

Schron na łodzie, kąpielisko z plażą i schronisko Tow. Wioślarskiego i Oddz. Ligi Morskiej i Kol. nieści się nad jez. Necko. Informacyj udziela się w lokalu Klubu Wioślarskiego, Plac Piłsudskiego 10.

Zwiedzanie miasta.

Ogólny widok miasta i bliższych okolic najlepiej obserwować ze szczytu wieży kościoła lub ratusza. O zezwolenie na wstęp należy w pierwszym wypadku zwrócić się do ks. Dziekana w drugim do Zarządu miasta.

Poszczególne obiekty zasługujące na zwiedzenie:

- 1) Kościół parafjalny pod wezwaniem Serca Jezusa (ul. 3 Maja). Kościół został zbudowany przed wojną na miejscu starego drewnianego kościółka, modrzewiowego, który został przeniesiony do wsi Jaminy odległych o 20 klm. od Augustowa. Zbudowany jest w stylu neo-gotyckim przez b. diekana kanonika W. Nowickiego. wewnątrz jest ozdobiony pięknymi rzeźbionymi w dębie ołtarzami, amboną, konfesjonalami i odrzwiami, posiada najlepsze organy w całej diecezji. Zabytków historycznych nie posiada.
- 2) Słupa na kanale augustowskim zbudowana przez korpus inżynierów . Królestwa Kongresowego z tablicą pamiątkową wmurowaną w ścianę słupa, głoszącą iż twórcą tej słupa był por. Jodko z korpusu inżynierów w r. 1825. Obok biegnie ulica Gen. Prądzyńskiego, który był twórcą kanału Augustowskiego i na tejże ulicy zamieszkiwał. Miejsce gdzie mieszkał nieznane.

- 3) Nowy gmach Szkoły Powszechnej Nr. 1 im. Marszałka J. Piłsudskiego, zbudowany jako pomnik 10-lecie niepodległości Państwa (ul. 11 Listopada Nr.).
- 4) Gmach Seminarjum Nauczycielskiego, zbudowany przez miasto i oddany do dyspozycji M. W. R. i O P. w r. 1926 (ul. 29 Listopada).
- 5) Rzeźnia miejska, interesujący się higieną małych miast w Polsce winni zwiedzić wzorowo urządzoną rzeźnię miejską (ul. Baraki) zbudowaną przez Zarząd Miasta w r. 1928 i zaopatrzoną w nowoczesne urządzenia.
- 6) Nowy most na rzece Netcie, przy ul. Mostowej, zbudowany w roku 1932, skąd roztacza się piękny widok na miasto, rzekę i jezioro Necko.
- 7) Przedmieście Zarzecz-Bór za nowym mostem, nowy teren przeznaczony na osiedle letniskowe, położone przepięknie nad jeziorem Necko, z budującymi się willami i stadjonem sportowym.

Wycieczki piesze.

- 1) Biała góra, ulicą Mostową — nowym mostem — osiedlem Bór (około 3 klm. od centrum miasta). Z Białej góry roztacza się wspaniały widok na jezioro Necko i Rospudę. Zasięg widzenia około 8 klm. Plaża i kąpielisko.
- 2) Jezioro Sajno ulicą 3 Maja — 29 Listopada — szosą grodzieńską i drogą przez las (około 5 klm.) Po drodze piękne krajobrazy. Jezioro b. malownicze i ciche, otoczone dokoła puszcza iglastą. Dostęp do brzegów łatwy.
- 3) Wieś Białobrzegi ulicą Krakowską i nowobudującą się szosą Augustów — Sztabin, lub o ile chodzi o malownicze okolice, piękną promenadą nad kanałem Augustowskim (około 5 klm). Wieś Białobrzegi jest położona pięknie nad jeziorem Sajno, kanałem Augustowskim i rzeką Netta.
- 4) Jezioro Białe ulicą 3 Maja — 29 Listopada i szosą Suwalską (do rzeki Klonownica) około 4 klm. Jezioro o innym charakterze niż inne augustowskie b. malownicze o zielonkawym zabarwieniu wody z przyczyny odmiennej roślinności przydennej.
- 5) W głąb puszczy — ulica 3 Maja — gen. Prądzyńskiego — szosą grodzieńską i lasem w kierunku

ku uroczyska Królowa (zatoka jeziora Sajno). (6—7 klm). Piękny sosnowo-świerkowy bór z kolonją czapel.

Wycieczki autem ew. rowerem (jednodniowe).

- 1) Wież Studzieniczna szosą Sejneńską (około 7 klm.) nad jeziorem Studzieniczne. Miejsce odpustów i pielgrzymek okolicy (cudowny obraz Matki Boskiej w kapliczce na wyspie).
- 2) m. Sejny. Szosą Sejneńską około 42 klm. — Dawne miasto — siedzisko kapituły sejneńskiej z pięknym kościołem w stylu barokowym, murami b. seminarjum duchownego (obecnie gimnazjum) oraz starymi halami targowymi.
- 3) jeziorko Wigry. Szosą sejneńską przez Sejny lub szosą suwalską przez Suwałki. Największe jezioro w Suwalszczyźnie o kapryśnej linii brzegowej z kościołem na wyspie, schroniskiem Polskiego Tow. Krajoznawczego i stacją biologiczną Uniwersytetu Warszawskiego (około 45 klm). Jedno z najulubieńszych miejsc wycieczkowych.
- 4) m. Suwałki. Szosą suwalską (ok. 32 klm) z pięknym parkiem miejskim, kościołem katolickim i ewangelickim, (25 tysięcy mieszkańców).
- 5) Pałac Paca w Dowspudzie. Przez m. Suwałki i szosą do miasteczka pow. Augustowskiego Raczki, stamtąd szosą do Dowspudy. Przepiękna brama wjazdowa w stylu gotyckim oraz wieża, daje pojęcie o nieistniejącym już pałacu, zniszczonym

przez Rosjan. Dokoła prześliczny park i tuż obok o 1 $\frac{1}{2}$ klm. majątek komunalny Sejmiku Augustowskiego „Szkocja” z budującą się szkołą rolniczą (około 42 klm).

- 6) Pałac Wollowiczów w maj. Wielki Świątek—Szosa grodzieńską (50 klm.) odrestaurowany i oddany jako szpital dla alkoholików.
- 7) m. Grodno (około 64 klm).
- 8) m. Sztabin i Fundacja sztabińska.
- 9) jeziorko Serwy (około 20 klm). Szosą 7 klm. — drogą kołową 13 klm. przez puszcę Jedno z najpiękniejszych jezior z licznymi wyspami i schroniskiem Ministerstwa W. R. i O. P. Jezioro Serwy stanowi rezerwuár zasilający wodą kanał Augustowski. Doskonałe kąpielisko, wspaniałe plaże.

Wycieczki statkiem (jednodniowe).

- 1) Jezioro Necko i Rospuda. Odjazd od nowego mostu rzeką Nettą następnie wokół jezior Necko i Rospuda (około 1½ godz.)
Jedna z najmilszych wycieczek dających możliwość przyjrzenia się malowniczości i majestadowi jeziora Necko, które podczas wiatru ma największą falę ze wszystkich jezior Augustowskich. Przepiękne brzegi jeziora Rospuda stanowią rezerwat krajobrazowy.
- 2) Jezioro Studzienne. Odjazd od nowego mostu rzeką Nettą, jeziorem Necko, rzeką Klonownicą, jeziorem Białym i szluzą Przewieź (około 10 km). Najczęściej zwiedzany szlak wycieczkowy przez turystów. Można jeszcze przepłynąwszy jezioro Studzienne i szluzę Swoboda zwiedzić jezioro Swoboda, ślicznie położone wśród sosnowych puszczy. Jezioro Studzienne i Białe posiada kilka malowniczych wysp nadających się do urządzenia odpoczynku i użycia kąpiel.

Wycieczka statkiem (dwudniowa).

- 1) Wieża Mikaszówka. Odjazd od nowego mostu lub od przystani Zarządu Dróg Wodnych, rzeką Nettą, jeziorem Necko, Klonownicą, jez. Białym, szluzą Przewieź, jez. Studzienne, szluzą Swoboda, jez. Swoboda, kanałem Augustowskim, jez. Gorczyca, szluzą Gorczyca, jez. Orlewo, kanałem, jeziorem Paniewem, podwójną szluzą Paniewo, jez. Krzywem, szluzą Pierkuć, jeziorem Mikaszewem i szluzą Mikaszewo. Na miejscu w Mikaszówce istnieje dom wycieczkowy urządzony staraniem ks. Piaszczyńskiego, gdzie turyści doznają serdecznej gościnności.
Jest to wspaniała wycieczka dwudniowa. Wyjazd z Augustowa winien nastąpić około godz. 8 rano. Odjazd z Mikaszówki z powrotem o godzinie 10 rano. by stanąć w Augustowie około godz. 18-tej.
Po drodze można się zatrzymać celem zwiedzenia kaplicy na wyspie na jez. Studzienne, oraz przy kanalik „Serwianka” skąd o 1½ km. leży najmajestatyczniejsze jezioro Serwy (z domem wycieczkowym). Kanalik Serwianka aczkolwiek płytki i dostępny jedynie dla kajaków, jest najpiękniejszym miejscem na całym szlaku wodnym. Płynąc kajakiem wjeżdżamy w przedziwny tunel utworzony z gęsto porośniętych drzew

pochylonych nad wodą, tak iż w niektórych miejscach tworzą łuki po których możnaby przejść z jednej strony na drugą.

W dalszej drodze mijamy dwie wsie Czarnybród i Płaskę, z leżącym obok jeziorem Pobożne, które w momencie wypływania z jeziora Orlewo znajduje się o 100 metrów z prawej strony. Jest to jezioro zamknięte.

Po prześluzowaniu się przez podwójną śluzę „Paniewo” wpływamy na śliczne i ciche jezioro Krzywe z wysokimi brzegami i piękną partją lasu sosnowego, najpiękniejszego w całej puszczy. Z prawej strony o 100 mtr. od jeziora Krzywe leży jezioro Kruglak, z trudno dostępnymi brzegami. Dostać się do niego można jedynie kajakiem i to w lata dżdżyste przez strumyk łączący to jezioro z jeziorem Krzywem.

Powyżej opisaną wycieczkę można traktować jako trzydniową, jeżeli weźmiemy pod uwagę zatrzymywanie się w miejscach wyżej wskazanych i zwiedzanie tych ustroni. Koszt takiej dwudniowej wycieczki (t. j. przejazd statkiem) wynosi około 140 zł.

Wycieczki kajakowe.

Najszerze pole do wycieczek wodą ma kajak, którym łatwo omijać przeszkody i tam dotrzeć dokąd ani statek, ani łódź motorowa, czy też zwykła dobrać nie potrafi. Wycieczki te, tak rozmaite i dające możliwość zwiedzania najdalszych zakątków są niezrównanymi i niezastąpionymi przez żaden inny środek lokomocji. Śmiało można twierdzić, iż nie da się wprost określić trasy dokładnie, gdyż wszędzie istnieje możliwość skierowania się w rozmaite strony. Są amatorzy, których nęci właśnie ta nieznanomość trasy, a posiadając spory zapas wolnego czasu, miłośnicy turystyki, czy też przyrody, mogą z całą ciekawością ludzi łaknących poznawania cudów przyrody, błąkać się po wodnej przestrzeni przez całe lato. Szybko przejeżdżać wielkie i malownicze jeziora, sunąć po gładkim i cichym kanale, chwytając ryby po płytkich zatokach, porośniętych sitowiem i tatarakiem, śledząc jednocześnie życie ptactwa wodnego, lub badając roślinność wodną. Mogą również płynąć po kapryśnej i bystrej, przypominającej górską rzekę Czarnej Hańczy (pstrągi) czy też podziwiać cichy bieg szerokiej, o błotnistych i niedostępnych brzegach Biebrzy, docierać drogą wodną do największego jeziora w Suwalszczyźnie Wigry, czy też wylądować w Suwałkach, czy zwiedzać ruiny pałacu Paca i park w Dowspudzie i miasteczko Raczki, położone nad

granicą pruską. Mogą turyści również zwiedzić zapomniane, leżące na uboczu jez. Blizna, gdzie dotychczas prawie żaden turysta się wodną drogą nie zapuszczał, gdyż rzeka Blizna, jest wązka, kapryśna miejscami płytka i zawałona drzewem. Amatorzy podróży z pewnemi przeciwnościami (szczególniej młodzież) ma tu pole do popisu. Należy wspomnieć iż kanałem Augustowskim (101 km.) płynąc, łączymy się z Niemnem lub Wisłą w zależności od kierunku. Ta ostatnia droga jest dostępną również i dla żagliwek, motorówek i łodzi wiosłowych.

Z niezliczonych możliwości wycieczek kajakowych podaję:

- 1) Jezioro Sajno. Bardzo miła wycieczka, gdyż nie wraca się tą drogą, którą się jedzie na Sajno. Odjazd od Młyna Wodnego przy ul. 29 Listopada rzeką Netta — następnie mamy możliwość opłynięcia ślicznego jeziora Sajno z zatokami (Królowa), a następnie dojeżdżamy do wsi i służby Białobrzegi. W tem miejscu kanał i rzeka Netta znajdują się obok o 3—4 metry. Przenosimy kajaki i wracamy kanałem do Augustowa, słuzujemy w Augustowie i jesteśmy na miejscu. Wycieczka ta dostarcza mnóstwa wrażeń, dzięki malowniczości brzegów. (Czas trwania wycieczki około 5 godzin).
- 2) Wszystkie wycieczki opisane w rozdz. poprzednim.
- 3) Do Dowspudy. Przez rzekę Nettę, jezioro Necko i Rospudę wpływamy na rzekę Rospudę i lądujemy na łące tuż przy parku Dowspudzkim. Po

zwiedzeniu pałacu, parku i maj. sejmikowego „Szkocja” — płyniemy na nocleg do Raczek. — Wrócić można komunikacją autobusową przez Suwałki do Augustowa.

- 4) Na Wigry i do Suwałk. Daleka wycieczka po przez jeziora i kanały opisane w wycieczce statkiem do Mikaszówki, stamtąd kanałem i Czarną Hańczą do Wigier i po zwiedzeniu kościoła i stacji hydrobiologicznej (ew. odpoczynku w schronisku nad Wigrami) płyniemy Cz. Hańczą do Suwałk.
- 5) Na Serwy. (Wycieczka dwudniowa). Rzeką Netta, jez. Necko, Klonownicą, jez. Białem, Studzienicznem, kanałem i Swobodą dopływamy kanałem do miejscowości Żyliny, do miejsca, gdzie z lewej strony wpada do Kanału Augustowskiego, odnoga „Serwianka”. Serwianką (1¹/₂ klm.) płyniemy do upustu Serwy. Przeciagamy kajaki przez upust (wieś Sucharzeczka z jeziorkiem tejże nazwy) i płyniemy po Serwach, mając na usługi schronisko i świetne plaże oraz najlepsze kąpielisko w powiecie, gdyż dno jez. Serwy jest twardo-piaszczyste. Serwy są jednym z większych jezior augustowskich, posiadają duże wyspy i prześliczne brzegi, przytem amatorzy sportu wędkarskiego mają tu prawdziwy raj, — gdyż jezioro jest b. rybne i podczas cichej pogody plon rybaka amatora jest imponujący.
- 6) Sajno — rz. Netta — Sosnowo — Kanał — Augustów. Dalsza i trudniejsza wycieczka z jeziora Sajno,

przez kapryśnie biegnącą rzeką Netta, aż do wsi i śluzę Sosnowo (około 40 klm). Powrót kanałem do Augustowa. Wycieczka nie należy do wygodnych, gdyż najdłuższa jej trasa, mianowicie rz. Netta brzegi ma niskie i bagniste, miejscami zaś jest płytka i zawałona drewnem.

- 7) Augustów — Bystry Kanale — Sajno — Netta — Kolniczanka — Kolno. (trasa ok. 25 klm). Podobna do poprzedniej wycieczki, gdyż odbywa się prawie w tym samym kierunku.
- 8) Augustów — Netta — Necko — jez. Rospuda — rzeka Rospuda — rzeka Blizna — jezioro Blizna. (około 20 klm). Ciekawa i trudna wycieczka, natomiast przyjemna ze względu na malownicze okolice. Obok jez. Blizna znajdują się jeziora Danowskie, Tobołowo i Wigry.
- 9) Augustów — Netta — Necko — Rospuda, rzeka Rospuda — Święte Miejsce — Holorki — Raszki — jezioro Bolesty — jez. Okragłe — jez. Sumowo — j. Głębokie — j. Garbas — j. Długie — m. Filipów — j. Kamiennie — j. Rospuda — (2-a) — j. Czarne — granica pruska. Najdłuższa i najciekawsza, a zarazem najtrudniejsza wycieczka (około 89 klm). W kilku miejscach istnieją młyny gdzie trzeba kajak przeciągać. Do Świętego Miejsca dojazd dobry motorówką, dalej już tylko kajakiem.

Niektóre uwagi, co do zwiedzanych miejscowości

Sejny.

Mała miejscina (około 4000 mieszk.) niegdyś stolicą djecezji. Kościół po-dominikański w stylu barokowym. W wielkim ołtarzu cudowna statua M. Boskiej. Pierwsi biskupi po utworzeniu djecezji mieszkali w Wigrach. Potrzeba utworzenia djecezji powstała po ostatnim rozbiórce Polski, gdyż Suwalszczyzna przyłączona została do Prus, przedtem zaś należała do djecezji wileńskiej, od której została odcięta. Utworzenie biskupstwa wraz z seminarjum duchownem (dziś gimnazjum) niewiele wpłynęło na rozwój miasta. Sejny powstały w wieku XVI na przetrzebionych obszarach puszczy Olickiej.

Wigry.

Największe jezioro w granicach Suwalszczyzny. Słynny kiedyś klasztor Kamedułów, którzy przybyli tu za Władysława IV i założyli klasztor i pustelnię. Szczególnymi względami cieszyli się Kameduli węgierscy króla Jana Kazimierza. Wybrali pod budowę klasztoru wyspę, na której, jak głosi podanie wiedźmy z czartami harce urządały. Wyspa ta potem

została połączona groblą z ładem. Świątynia piękna i okazała, otoczona murem. Wewnątrz artystycznej roboty ołtarze i obrazy Smuglewicza. W podziemiach znajdują się prochy pierwszego biskupa diecezji Sejneńskiej ks. Karpowicza. Klasztor zamieniono na kościół parafialny. Pustelnie znikły. (Na miejscu można usłyszeć ciekawą legendę o Ojcu Barnaby mistrzu klasztornej sztuki kulinarnej i djable, który wzamian za duszę Ojca Barnaby zaobowiązał się zarybić jezioro Sieja).

Ogólny obszar wód jez. Wigry wynosi ok. 15 km². Przepływa przezeń rzeka Czarna Hańcza. Woda ma odcień zielonkawy. Jezioro rybne i posiada rozmaite gatunki ryb (sieja, sielawy, pstrągi i inne). Dane co do stanu zarybienia, można otrzymać w zbudowanej nad brzegami stacji hydrobiologicznej Un. Warszawskiego. Nad jez. znajduje się schronisko turystyczne.

Studzieniczna.

Kościelna wieś i jezioro tej samej nazwy. Na jednej z wysepek w drugiej połowie wieku XVIII b. pułkownik W. P. Wincenty Morawski osiedlił się jako pustelnik, poświęcając się służeniu ludowi na chwałę Bożą. Wkrótce zasłynął z pobożności i umiejętności leczenia ziołami. Sława pustelnika rosła i tłumy odwiedzały świątobliwego starca. Pustelnik pobudował kaplicę, w której umieścił obraz Cudownej M. Boskiej. W celu uzyskania odpustów dla swego kościoła odbył podróż na ośle do Rzymu. Odpust otrzymał od Piusa VI.

✠ Pustelnik wykopał obok kaplicy studzienkę, woda z której słynie u okolicznej ludności jako skuteczny lek na choroby oczu. Pustelnika po śmierci pochowano pod wielkim ołtarzem w kościele, w którym do niedawna wisiał jego portret.

Corocznie na Zielone Świąta zjeżdża się do Studzienicznej około 20,000 pielgrzymów.

Obecnie kaplica pułk. Morawskiego nie istnieje. Na jej miejscu wznosi się murowana kaplica, wybudowana przez naczelnego inżyniera kanału Augustowskiego — Jeziorkowskiego.

Kaplica ta zbudowana w stylu doryckim posiada 6 frontów, a dla ułatwienia dostępu wysepkę połączono groblą z ładem.

Lipsk n/Biebrzą.

Małe miasteczko, z pięknym kościołem w stylu gotyckim. Założycielem, był król Stefan Batory, który chciał zeń uczynić duże miasto. Wznosi ratusz, urządza port nad splewną Biebrzą, buduje kramy, spiżarnie, sklepy, domy gościnne dla kupców, łaźnie, browar i t. d.

Dziś śladu po tem nie pozostało. Lipsk nie znajduje warunków rozwoju i projekty mądrego króla nie dają owoców. Dawniej było tu mnóstwo unitów. Dopiero po ogłoszeniu „ukazu” tolerancyjnego unicy przyłączyli się do katolicyzmu i wybudowano kościół parafialny. W miasteczku istnieje napół zrujnowana cerkiew, nieczynna z powodu braku wiernych.

Bargłów.

Spora wieś kościelna przy szosie Augustów—Grajewo. Nic godnego uwagi nie posiada, prócz okazałego kościoła. Gleba urodzajna sprzyja rozwojowi rolnictwa a w ostatnich czasach i sadownictwa. Zaznacza się ruch spółdzielczy wśród ludności, która w r. ub. utworzyła spółdzielczą mleczarnię obsługującą parę gmin.

Fundacja Sztabińska i miasteczko Sztabin.

Miasteczko w odległości około 25 klm. od Augustowa. Obecnie budoje się doń drowa szosowa przez szereg wsi. W miasteczku istnieje kościół zbudowany przez ks. J. Rótkowskiego z funduszków Fundacji Sztabińskiej. Kościół ten zrujnowany podczas Wielkiej Wojny, przez tegoż księdza został odbudowany. Zwracają uwagę na frontonie utkwione pociski armatnie.

Powstanie i rozwój zawdzięcza miasteczko ś. p. Hr. Korolowi Brzostowskiemu, który całe swe życie poświęcił rozwojowi miasteczka budując w niem i w okolicy Hutę szklaną, gisernię, browary, zakładając chmielniki, znosząc pańszczyznę i siejąc kulturę i dobrobyt wśród włościan Testamentem swym przekazał cały swój majątek włościanom, nazywając ich dziećmi swymi.

Był to wielki obszar około 30,000 morgów zagospodarowany i uprzemysłowiony. Rząd rosyjski pozostawił tylko 2350 morgów lasu a resztę sprzedał,

wplacając otrzymaną sumę 308 tys. rubli do Kasy Państwowej na dobro Fundacji. Nowonabywczyńni renegatką niejaka z Michałowskich Ks. Szachowska, fabryki zniszczyła, majątek zdewastowała i rozparcelowała.

Obecnie Fundacja Sztabińska posiada 2350 morgów lasu, administracja leży w rękach Rady Fundacyjnej. Gotówka w sumie 600,000 rubli została wywieziona podczas wojny do Rosji i zginęła.

INFORMATOR ADRESOWY.

a) Biura i urzędy.

Starostwo augustowskie—3 go Maja 42 tel. Nr. 5
Starosta Powiatowy p. K. Siwik.

Wydział powiatowy sejmiku augustowskiego, 11 Listopada 13 tel. Nr. 2 sekretarz p. Wł. Klimaszewski.

• Magistrat m. Augustowa, Pl. Piłsudskiego 20 tel. Nr. 32 Burmistrz p. S. Staniewicz.

Urząd pocztowo-telegraficzny, ul. Gen. Prądzyńskiego tel. Nr. 80 Naczelnik urzędu p. Z. Leplawy.

Urząd Skarbowy, 3-go Maja 15, tel. Nr. 21 Naczelnik urzędu p. Małyszko.

Komunalna Kasa Oszczędności, 11 Listopada Nr. 13 tel. Nr. 2 Kierownik p. Z. Naszyński.

Kasa Chorych, Pl. Piłsudskiego 19 tel. Nr. 34 Kierownik p. Czarnocki.

Bank Spółdzielczy, Pl. Piłsudskiego 43 tel. Nr. 32 Kierownik p. I. Stolarski.

Bank Ludowy, Pl. Piłsudskiego 18 tel. Nr. 36 Kierownik p. Minc

Urząd Dróg Wodnych, 29 Listopada 1 tel. Nr. 18 Naczelnik p. Inż. S. Niesułowski.

Inspektorat Szkolny, 3 Maja 13 tel. Nr. 14
Inspektor p. Fr. Cyburt.

Komenda Policji P., 3 Maja 54 tel. Nr. 16 Komentant podkom. Kuczkowski.

Urząd Ziemski, 3 Maja 36 tel. Nr. 6 Komisarz p. Cz. Niemirycz.

Biurowisko Spółdz. Autob. „Jedność“, Kopernika 21

Biurowisko Spółdz. Autob. „Komunikacja“, Pl. Piłsudski. 43

b) Instytucje społeczne.

Klub Tow. Wioślarskiego, Pl. Piłsudskiego 10 Prezes p. Cz. Niemirycz.

Oddział Pow. Związku Naucz. Polsk. Pl. Piłsudskiego 43. Prezes p. Z. Warakowski.

Związek Obyw. Pracy Kobiet, 11 Listopada 23 Przewodn. p. M. Kostrubina.

Oddział Ligi Morskiej i Kol. 29 Listopada 12. Prezes p. Dyr. Wołosewicz.

Koło miejskie L.O.P.P. Pl. Piłsudskiego 20. Prezes p. Burm. St. Staniewicz.

Koło Polskiego Tow. Krajozn. Pl. Piłsudskiego 20 Prezes p. Burm. St. Staniewicz.

Koło Zw. Obr. Kresów Zach. 3 Maja 30 Prezes p. prof.
M. Mościcki.

Spółdzielnia rolnicza „Rolnik“ Pl. Piłsudskiego 30
tel. Nr. 24 Kierownik p. P. Rólkowski.

Spółdzielnia „Dom Nauczycielski“, Pl. Piłsudskiego 43^b
Kier. p. H. Kodź.

Biblioteka Publiczna Z.N.P. Pl. Piłsudskiego 43 Kier-
p. Br. Chudzik. (Otwarta we wtorki i piątki
od 15—16 i w niedziele od 11—12).

Schronisko noclegowe Kurat. Okr. Wil. 29 Listopada
gmach Seminarjum.

Opiekun społeczny m. Augustowa. Pl. Piłsudskiego
lokal Magistratu Dr. St. Winiarczyk.

Lokale rozrywkowe, restauracje, cukiernie etc.

Sala „Foxy“ (Krakowianka), 3 Maja wł. p. F. Ardzie
jewski.

Kino „Łowiczanka“ 3 Maja.

Bufet Klubu Wioślarskiego Pl. Piłsudskiego. 10

Restauracja „Europa“ Pl. Piłsudskiego 12.

Cukiernia p. A. Kellertowej Pl. Piłsudskiego 45.

Letnia cukiernia z werandą, osiedle „Bór“.

Lekarze.

Dr. E. Ścibor, lek powiatowy Pl. Piłsudskiego 9.

Dr. J. Jaworowski 3 Maja 5 (lekarz K. Chorych).

Dr. I. Grodzieński, Pl. Piłsudskiego 22.

Dr. Al. Bakinowski, Ks Skorupki 3, (ord. szpitala)

Dr. I. Szor, Krakowska 3.

Dr. J. Borajkiewicz, Pl. Piłsudskiego 14 (lek. wojsk).

Lek. wet.

Lek. wet. J. Stociński, Ks Bandurskiego 1, lekarz
powiatowy.

Lek. wet. St. Winiarczyk, 3 Maja 30 lekarz miejski
(lecznica zwierząt).

Adwokaci.

Adw. przys. D. Kuźmicz, 3 Maja 60.

Adw. przys. J. Korał, 3 Maja 13

Obr. sąd. E. Bonecki, 3 Maja 16

Schroniska turystyczne.

Schronisko Kur. Okr. Wil. nad jeziorem Serwy. Porozumieć się należy z p. Dyrektorem seminarjum w Augustowie p. W. Wołosewiczem.

Schronisko Pol. Tow. Krajozn. nad jeziorem Wigry. Inform. udziela Tow. Krajozn. w Augustowie w osobie p. Burmistrza St. Staniewicza.

Schronisko Kuratorjum Okr. Szkoln. Wileńskiego (80 osób) nad rzeką Netta (za mostem). Inform. udziela p. Dyr. Gimnazjum Koedukacyjnego.

Czasopisma miejscowe.

„Nasz Głos” — Miesięcznik regionalny wydawany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego. Red. J. Witek.

„Nasz Głos” — jest czasopismem poświęconym specjalnie zagadnieniom regionalnym z Augustowskiej. Pojedyncze numery w cenie 30 gr. są do nabycia w spółdzielni „Dom Nauczycielski”, księgarni A. Krzywińskiego i cukierni A. Kellertowej.

Roczniki w cenie 3 00 zł. można nabyć tylko w spółdzielni „Dom Nauczycielski”. Pl. Piłsudskiego 43.

Sklepy.

a) Żywnościowe:

„Dom Nauczycielski” — Pl. Piłsudskiego 43.

b) *galanterja — obuwie ubr. sportowe.* Bracia Głazewscy — 3 Maja 5
Ch. Glikson Pl. Piłsudskiego 1
S. Symner pl. Piłsudskiego 7

c) *apteczne.* Kaufman — pl. Piłsudskiego 11
Orymland pl. Piłsudskiego 24

d. *obuwia.* Spółdzielnia pl. Piłsudskiego 26
W. Śliwa — pl. Piłsudskiego 26
Grinberg — pl. Piłsudskiego 12

e) *win i wódek.* H. Szyszeja — 3 Maja 16
Górski — pl. Piłsudskiego 10
Osewski — pl. Piłsudskiego 38
Lewinson — pl. Piłsudskiego 7

f) *Naczyn i szkła.* „Rolnik” — pl. Piłsudskiego 30
Szejnemer — pl. Piłsudskiego 35

g) *lokciove.* Kańczuk — 3 Maja 2.
Wajkselbaum pl. Piłsudskiego 9
B-cia Głazewscy — 3 Maja 5

h) *amunicji krótkiej i myśliwskiej.* „Dom Nauczycielski” pl. Piłsudskiego 43.

i) *przybory do rybactwa.* A. Krzywiński — 3 Maja 59.

„DOM NAUCZYCIELSKI”

Spółdzielnia Z. N. P. plac Piłsudskiego 43.

P O L E C A:

mat. piśmienne, widokówki Augustowa i okolic (J. Rotsztejna), amunicję myśliwską, art. spożywcze i kolonjalne, kosmetyki, delikatesy, cukry i czekoladę, znaczki pocztowe i wyroby tytoniowe.

→ Jakość artykułów bez konkurencji. ←

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

J. R O T S Z T E J N

w y k o n u j e

wszelkie prace amatorskie

w zakresie fotografii.

Żądacie w sklepach widokówek Augustowa i okolic wykonania Zakładu J. Rotsztejna.

Warszawski sklep towarów galanteryjnych,
obuwia i konfekcji męskiej i damskiej

H. GLIKSON i SYN

PLAC PIŁSUDSKIEGO 1.

BANK SPÓŁDZIELCZY

Z. O. O.

Plac Piłsudskiego 43.

Złatwia wszelkie operacje w zakres
== bankowości wchodzące. ==

Zakład Krawiecki I. GIBSZTEJN

3-go MAJA 6

Przyjmuje obstalunki na męskie ubrania z własnego towaru, roboty wykonuje solidnie i tanio.

Kupujcie tylko towary bławatne w sklepie

I. WAJKSELBAUMA

PLAC PIŁSUDSKIEGO 9.

Sklep jest zaopatrzony na sezon letni w bogaty wybór rozmaitych materiałów.

Ceny konkurencyjne.

Tamże kolektura Loterii Państwowej

Drukarnia i Introligatornia

B-ci KRZYWIŃSKICH

3-go Maja 53.

Przyjmuje wykonanie wszelkich prac w zakresie drukarstwa i introligatorstwa.

OPRAWA OBRAZÓW.

KSIEGARNIA, SKŁAD MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH, DRUKARNIA, INTROLIGATORNIA, WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK, SKŁAD DEWOCJONALJI, LISTWY NA RAMY, WYROBY TYTONIOWE, PRZEBORY RYBACKIE WYROBY KOSMETYCZNE, ORAZ SPRZEDAŻ ŚWIADECTW I DUKÓW SZKOLNYCH.

A. KRZYWIŃSKI

AUGUSTÓW, 3-go Maja 82.

Własny nakład widoków Augustowa. Fotograficzne pocztówki z widokami okolic Augustowa. Papiery listowe, kancelaryjne, rysunkowe, bibuły, bibułki oraz galanterja papierowa. Przybory malarskie, farby, kredki, pendzle etc. Księgi handlowe i buchalteryjne. Prenumerata i sprzedaż pism.

ZAKŁAD FRYZJERSKI

J. ROMANOWSKIEGO

3 MAJA 32 (vis a vis kina Łowiczanka).

Strzyżenie damskie oraz pierwszorzędna ondulacja.

Ceny przystępne.

FRONTEM DO MORZA!

NAJLEPSZA WYTWÓRNIA WĘDLIN

w AUGUSTOWIE

B. RUTKOWSKI

3 MAJA 5.

3 MAJA 5.

„ROLNIK”

SPÓŁDZIELNIA ROLNICZO - HANDLOWA

PLAC PIŁSUDSKIEGO 30

p o l e c a :

art. spożywcze i kolonjalne, wyroby żelazne,
kuchenki spirytusowe M. E. S., płótno ludowe
(Iniane) i ręczniki oraz różne artykuły rolnicze.

A P T E K A

mag. farm. **A. WOROTYŃSKIEGO**

3-go Maja 5.

3-go Maja 5.

Materiały piśmienne, galanterja i wyrób stempli
gumowych, widoki m. Augustowa i okolic poleca

Sklep mat. piśm. I. WARHAFTIG

PLAC PIŁSUDSKIEGO 10.

B U F E T

przy Klubie Wioślarskim

PLAC PIŁSUDSKIEGO 10

(otwarty przez całą noc)

WYDAJE ŚNIADANIA, OBIADY I KOLACJE.

A P T E K A

mag. farm. **S. STANKIEWICZA**

pl. Piłsudskiego 8.

WODA SODOWA, MINERALNA I LEMONJADY.

Magistrat m. Augustowa

sprzedaje działki w nowopowstałej dzielnicy
Zarzecze - Bór

≡ POD BUDOWĘ ≡
WILL i PENSJONATÓW

Informacyj udziela:
Biuro Magistratu
od godz. 9-ej do 14-ej.